

A passió

A hozzá nem értő úgy gondolja, hogy a falusi passió is azzal kezdődik, hogy egyszerűen kiosztják a szerepeket – mint az operában –, és kész. Holott ez egyáltalán nincs így, s operai jellege csak annyiban van a dolognak, hogy a szerepekért itt is komoly harcok dúlnak, és pártok alakulnak, amíg az öreg mester fel nem emeli a pálcát:

– A másik hamis tanút pedig Bence Pali énekli.

Erre mindenki Bence Palira néz, aki enyhén elvörösödik, jobb lábát előrébb teszi, és azt mondja:

– Igenis.

További vita nincs, s a pót-hamistanújelöltek már aznap este kiszivárognak a teremből, s azon gondolkodnak, hogy milyen szép dolog lenne behóglyózni az iskola ablakát, mert bizony sokszor hó van még, amikor a passió egybehangelése megkezdődik, és a füzek barkái régen kipattantak már, amikor elég egy intés, és Tóka Jóska bácsi – akit a falu Jézus-Tóka néven ismer – lágy baritonján elkezd, hogy:

– „Tuudjátok, hogy két nap múlva húsvét lesz...”

Azután megzendül a kórus, mint a felszakadt gát, s a kis iskolaterem ébredező legyei ijedtükből nekirepülnek az ablaknak.

Ilyenkor már változás a szereplőkben nincs, hacsak... – márpedig ilyen "hacsak" annyi van az életben, mint rostán a lyuk –, hacsak az öreg mester a két hamis tanú énekére fel nem figyel, mondván:

– Most énekeljétek el külön-külön!

És ekkor kiderül, hogy Bence Pali csengő hangja megkopárodott, mint február végén a hó, s amikor erőltetni akarta, egyszerű, de csúnya ordítás lett belőle.

– Változik a hangod, fiam – mondta a mester –, hívjátok be a következőt!

Ez a következő én voltam.

Csúnya szerep hamis tanúnak lenni általában, de én nem röstellem bevallani, hogy boldog voltam, és lelkesen bizonyítottam dolgokat, melyeket a jóságos Isten Fia sohase mondott.

Közben jött, egyre jött a virágvasárnap, a passió és a barkaszentelés napja. Ezt egyébként naptár nélkül is tudtuk volna, mert megérkeztek a vadgalambok és a bóbicek, és a zsendülő vetések felett a pacsirták köszöntötték a Magasságokat. Itt volt az ideje a szentelni való barkák megszerzésének is, ami szintén nem olyan egyszerű dolog, mert igazi, valódi, ünnepi barka nem mindenütt terem. Hosszú szárú, egyenes, nagy szemű barka, melyen mogyorónyi, ezüst olvasószemek váltogatják egymást... De mi tudtuk, és hamis tanú társammal el is mentünk érte a nádasba,

melynek közepén nyáron egy kis patak csordogál. Nyáron. Most azonban tavasz volt, s a patak megáradva tájékozott a „híd” alatt. Ez a híd két szál hajlós dorong volt, melyet idegenkedve nézegettünk. Ha ez leszakad...

– Nem szakad le – mondta a barátom –, a barka meg odaát van. Csak eredj nyugodtan...

Nem, hazudnék, ha azt mondanám, hogy nyugodtan mentem. A két szál dorong ingott lefelé, fölfelé és oldalt és külön-külön is. A közepén már bokáig elmerültem, aztán szép simán melléléptem. Aztán kimásztam a túlsó parton, mint az ázott ürge.

De odaát voltam. Megszedtem a barkát „nyugodtan”, barátoméknál megszártkoztam, és nem ijedtem meg a kis fürdőtől. (Szakadtam én már jég alá is, és nem is tüsszentettem utána.) A barkák tehát megvoltak, minden megvolt a nagy ünnepre, csak éppen a hangomat vitte el a megáradt patak. Könnyes szemmel és suttogva jelentettem be a tragédiát, amit nem is kellett mondanom.

– Küldjék be a következőt! – csóválta a fejét az öreg mester, és jött a következő, és majd megszakadt a szívem, mert olyan könnyen vált meg tőlem, mint-ha az egész világ hamis tanúkkal lett volna tele.

Azt azonban nem tilthatták meg, hogy azért mint „énekes” ne vonuljak fel a nagy napon a kórusba, mert mégiscsak hozzájuk tartoztam, a kiválasztottakhoz. A sors – és a fürdő – elütött ugyan a szerepléstől, de tragédiámat mindenki tudta, és nem volt senkinek kifogása, hogy mártírarccal ugyan, de a Jézus-Tóka mellé ne álljak, kezemben a gyönyörű barkával. Most már csak a barkában volt minden örömem, mert a vak is láthatta, hogy ilyen barka csak egy van a templomban. Jézus-Tóka pedig nem volt vak, és amikor a szentelés elkövetkezett, szépen kihúzta kezemből a királyi barkát, és magasra tartva – nevetett. Nem hangosan persze, de pufók képe szétkerekedett, mint a telihold, és vörös bajsza úgy mozgott, mint a madár szárnya.

És nem dült össze a templom, pedig ezt méltán elvárhattam volna, és nem jött Szent György a lándzsájával, hogy leszúrja ezt az ördögöt, és nem szakadt le a kórus, kénköves lángoknak adván helyet... Csak az én könnyeim folytak, és szívemmel a harag és a bánat labdázott az egész világ szélességében. Aztán győzött a harag.

Könnyeimben át az orgonapad félrebillent lába jött elém, és mellette Jézus-Tóka szűk csizmába erőszkölt, bütykös lába. A mester most állt, de ha én azt a padot kicsit odébb tolom..., és leül...

És odébb toltam!

Az éles deszkaláb ebben a pillanatban a barkarabló, galád ellenségemnek éppen a bütykei felett volt..

Reszkettem. Az öreg mester már el is kezdte:

– „Az időben monda Jézus az ő tanítványainak...”

És ránézett Tóka Jóskára, aki a beavatott dicsőségével kezdte el:

– „Tuudjátok..., hogy...”

A mester pedig nyolcvan kilójával csendesen ráereszkedett a padra, és Jézus-Tóka szeme egyszerűen fennakadt. Nyilván csillagokat látott, mert könnyei kicsordultak, hangja reszketett, és úgy látszott, a virágvasárnapi tragédiát senki úgy át nem éli, mint ő.

De azért – becsületére legyen mondva –, síró han-

gon ugyan, de befejezte mondanivalóját, ámbár kissé sietve.

– Mester úr, az istenért, szálljon le a lábamról! – suttogta. A barka ekkor már a földön hevert, én pedig nem nyúltam le érte.

Azóta már tudom, hogy ez hiba volt, mert a barkák tavaszi békéjét még a földről is fel kell venni mindenkinek, még a hamis tanúnak is.

(1951)

*

Megjelent az Új Emberben, 1951. március 11-én. Később – 2000. húsvétján – az Új ember Magazinban is. Tartalmazzák a Tojáshéjdarabkák (2007), valamint – A hamistanú címmel – az Öreg naptár (2001) c. kötetek.